

ЕНТРОПІЯ ЯК МІРА ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ТЕРМІНІВ

Пошук найбільш вдалого або єдиного варіанта перекладу вузькоспеціального терміна безпосередньо пов'язаний з питаннями теорії і практики перекладу, які неодмінно зводяться до вирішення проблеми уніфікації та стандартизації термінології. Кардинально відрізняючись від художнього перекладу, науково-технічний і науково-гуманітарний переклад хоча й використовують спільний із ним інструментарій, але пред'являють різні вимоги до передавання змісту окремої лексеми і тексту в цілому. Науковий переклад акцентує увагу насамперед на змісті тексту оригіналу, тоді як художній не меншою мірою зосереджений на збереженні естетичності, яка вимірюється стилістичними особливостями, образністю, емоційністю тексту. Проблеми художнього перекладу афільовані з розділом теорії літератури – поетикою, наукового – з термінознавством і теорією інформації. Переклад наукового тексту, передусім науково-технічного, структурованого шляхом поєднання усталених синтагм – синтаксичних моделей, однослівних терміноодиниць і багатокomпонентних термінологічних словосполучень, представляє особливий інтерес з погляду ентропії.

Відносну відповідність, сумірність семантичних структур термінів у тексті оригіналу і тексті перекладу розглядають у численних парадигмах і термінах перекладознавства. Вивчаючи дію явища ентропії у практиці перекладознавства, зокрема проводячи експериментальні психолінгвістичні дослідження з метою визначення казуальних відношень між активацією цільової мови та ступенем граматичних трансформацій при перекладі, Моріц Шеффер, Барбара Драгстед, Крістіан Тангсгор Хвелплунд та інші дослідники дійшли висновку про те, що вихідні елементи, які мають кілька варіантів перекладу, найчастіше отримують однакову семантичну репрезентацію і найчастіше зберігаються в тексті перекладу: «Source items which have few translation alternatives are more likely to share a semantic representation and are hence more likely to prime semantically than items with more translation alternatives» [Schaeffer: 183]. За спостереженням учених, ефект праймінгу залежить від ступеня збігу в структурному представленні первинного і вторинного елементів: «Our results show that the degree to which two items share structural representation predicts the strength of the priming effect» [Schaeffer: 213].

Репрезентація у двомовних словниках галузевої термінології, у тому числі авіаційної, не в останню чергу залежить від того, як оцінюється співвідношення змісту поняття *інваріант* і термінів «інваріант перекладу» та «варіант перекладу» [Межжеріна: 7–31]. До цього термінологічного ряду доєднується термін «ентропія», який також визначає міру кодування вихідної системи у процесі її видозмінення і передавання інформації. Виникнувши в середині XIX ст. у надрах теорії термодинаміки, термін «ентропія» почав використовуватися в біології,

математиці, теорії інформації, соціології, літературознавстві, перекладознавстві, а наукове поняття *ентропії* набуло статусу філософського і міждисциплінарного. Ураховуючи, що в інформатиці ентропія – це «міра невизначеності стану системи, процесу, ситуації», а в математиці – «міра невизначеності випадкової функції» [Словник іншомовних слів: 218], можна говорити про те, що в перекладознавстві термін «ентропія» позначає міру семантичної девіації в тексті перекладу. Хоча термін «ентропія» ще не потрапив у термінологічні словники з перекладознавства, лінгвісти констатують його універсальний характер і можливість використання для опису стану інформації в тексті оригіналу.

Отже, застосування поняття *ентропії* для дослідження трансформаційних процесів під час науково-технічного перекладу розширить науковий погляд на питання пошуку оптимального варіанта перекладу вузькогалузевого тексту з високим відсотком спеціальних термінів.

Література

1. Межжеріна Г. В. Англійські авіаційні терміни в аспекті перекладу. Київ: Фенікс, 2021 96 с.
2. Словник іншомовних слів. Тлумачення, словотворення та слововживання : близько 35000 слів і словосполучень / С. П. Бирик, Г. М. Сютя; за ред. С. Я. Єрмоленко. Харків: Фоліо, 2005. 623 с.
3. Moritz Schaeffer, Barbara Dragsted, Kristian Tangsgaard Hvelplund, Laura Winther Balling, Michael Carl. [Word Translation Entropy: Evidence of Early Target Language Activation During Reading for Translation](https://www.academia.edu/22009428/New_Directions_in_Empirical_Translation_Process_Research). *New Directions in Empirical Translation Process Research: Exploring the CRITT TPR-DB* / Editors: [Michael Carl](#), [Srinivas Bangalore](#), [Moritz Schaeffer](#). URL: https://www.academia.edu/22009428/New_Directions_in_Empirical_Translation_Process_Research.

ОРЕНДАРЧУК Галина

канд. філос. наук, доцент, м. Київ

ТОМА Наталія

канд. філол. наук, доцент, м. Київ

ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІННЯ: ТЕРМІНОЛОГІЧНА КОРЕЛЯЦІЯ ПОНЬТЬ

Складність і багатоаспектність феномена управління зумовлює необхідність його вивчення різними науками. Теорія управління, як і будь-яка інша галузь знання, досягнувши певного ступеня зрілості, вимагає філософського осмислення власних засад. Завданням філософії управління є вивчення сутності управління і змісту управлінської діяльності. Тому філософія управління – це сфера наукового знання про загальні закономірності дії суб'єкта управління на соціально-економічні процеси і об'єкти суспільної діяльності відповідно до наявної мети і програми. Філософія управління покликана розглядати аксіологічні, гносеологічні та методологічні засади людської діяльності в процесах управління.